

САВРЕМЕНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У ПРОИЗВОДЊИ ДЕЛОВА ЗА КОЧИОНЕ СИСТЕМЕ

Прокупчани осмислили формулу материјала за диск плочице

Двојица бивших директора некад успешне фабрике „Фиаз“, zaloжили своје куће, узели кредит и покренули сопствену производњу у гаражи, а потом се преселили у Инкубатор центар. Кад су се доказали на тржишту, купили су халу од две хиљаде квадрата и данас извозе у више земаља – од Словеније и БиХ, до Немачке, Шведске и Русије

После пропасти прокупачке фабрике „Фиаз“, двојица бивших директора остала су без посла. Две-три године размишљали су шта би могли да раде, а онда су одлучили да покрену сопствену производњу са сличним програмом, каква су имали у „Фиазу“. Тако су машински инжењер Владислав Радосављевић

Никола Пауновић

и технолог Боривоје Пауновић одлучили 2002. године да формирају фирму „Фритекс“ („Fritech“, кованица од

две енглеске речи, у слободном преводу, технологија кочења). Заложили су своје куће као хипотеку и узели кредит од Фонда за развој, како би покренули производњу плочица за кочење код путничких и теретних возила.

Кренули су у гаражи Владислава Радосављевића и прве две године су радили на набавци половних машина из Словеније, испробавали су како ће све да функционише, тражили неку добитну формулу, проверавали машине и сировине, желећи да направе квалитетан производ који ће да задовољи тржиште. У првих пет-шест година имали су велику помоћ фабрике „Застава аутомобили“ чији су једини снабдевач били. „Фритекс“ је фокусиран на производњу диск плочица за све врсте возила – аутомобиле, аутобусе, теретна возила, као и за грађевинске машине и дампере који раде у рудницима. Боривоје и Владислав имали су искуства, јер су ово радили и у бившој фабрици, али раније су плочице прављене од азбеста који је касније забрањен, па су морали да пронађу нови, безазбестни материјал.

– Нисам хтео да из Прокупља оде технологија производње композитних мате-

Боривоје Пауновић

ријала, што је и био разлог да оснујемо фирму која ће наставити производњу коју смо имали у „Фиазу“. Композитни материјал је материјал направљен од два или више материјала са значајно различитим физикалним или хемијским својствима који, када се комбинују, стварају материјал са карактеристикама које се разликују од појединачних компоненти, објашњава наш саговорник.

Тако су, у сарадњи са Немцима, осмислили формулу материјала од којих праве диск плочице. Извозе у Словенију, Босну

Ово су производи прокупачког „Фритекса“. Диск плочице

Умешавање масе за израду диск плочица

и Херцеговину, а имали су извоз и у Шведску, Немачку, Русију. Управо очекују делегацију из Азербејџана која је заинтересована за трансфер наше технологије.

– Развијамо се полако, али сигурно. Док смо били у Инкубатор центру, имали смо четири радника, а данас имамо дванаест, од којих је пет инжењера. Након почетне производње у гаражи и шест и по година у инкубатору, 2017. године купили смо халу пропале фабрике намештаја „Наш дом“ од две хиљаде квадрата, истиче за Економетар Боривоје Пауновић.

Оснивачи и власници фирме Владислав и Боривоје данас су у пензији и имају саветодавну улогу, а функцију директора обавља Боривојев син Никола Пауновић, дипломирани економиста. Он такође подсећа за Економетар да је фирма првих неколико година имала малу производњу и да су Боривоје и Владислав више радили на тражењу формуле за најбољу сировину. Успоставили су сарадњу са једном фирмом у Леверкузену, седишту хемијске индустрије Немачке.

– Материјал се, по специјалној формули коју су осмислили Владислав и Боривоје, припрема у Немачкој. Меша се у великим миксерима и ми од њих добијамо комплетну тзв. фриксиону масу. Реч је о прашкастом материјалу који стиже у великим врећама. Ми то овде претварамо у масу, пресујемо и обрађујемо, односно, правимо диск плочице, објашњава Никола Пауновић.

Наш саговорник каже да годишње направе по десетак хиљада диск плочица за теретна возила и око педесет хиљада комада за путничка возила. То, међутим, није права мера обима производње, јер су диск плочице за теретна возила много веће, а за дампере достижу и по пола метра. Купци су углавном велепродаје у Србији, али и у земљама у окружењу – Сло-

Хладно пресовање плочица

венији, Босни и Херцеговини, Северној Македонији. Имали су једнократан извоз у Немачку и Русију и надају се да ће уговори са тамошњим партнерима бити обновљени. „Фритекс“ такође снабдева

Топло пресовање плочица и фарбање

својим специјалним производима (диск плочице, облоге кочница, заптивци, изолациони материјали) руднике бакра Бор, Мајданпек и Велики Кривељ, хидро и

Накнадна вулканизација производа

термо електране, ливнице, фабрике гума, железаре и друге велике системе.

– Ми смо још мали и боримо се за опстанак на тржишту у условима ве-

лике конкуренције из Турске и са Запада. Тешко је изборити се на тржишту аутомобила, али ми истрајавамо. Самим преласком из Инкубатор центра у сопствену халу, коју смо купили захваљујући кредиту Фонда за развој, подigli смо фирму на виши ниво. Надам се да ће држава и даље имати слуха за наш програм. Управо сада нам Фонд за развој помаже код скупих испитивања наших производа. Радимо их у сарадњи са Драганом Александрићем, професором Машинског факултета у Београду. Циљ нам је да наш производ буде конкурентан у целом свету, у Европској унији, Русији. Имамо велику халу, стручне људе и услове за развој. Надам се да ћемо у наредних година дана да проширимо производњу, пре свега у области теретног програ-

ма. Машински факултет испитује наше производе у реалним условима, на возилима и на пистама које обезбеди, у сарадњи са агенцијама за безбедност саобраћаја. Ми дајемо узорке које они испитују на специјалним динамометарима, а када је реч о теретним возилима, треба да се испита десет до петнаест позиција, наводи Никола Пауновић.

Један од планова је да оснују сопствену лабораторију за испитивање свих хемијских и физичко-механичких карактеристика, као и за испитивање диск плочица у правој сразмери на динамометру. Дугогодишње искуство високостручних кадрова обезбеђује развој и освајање нових технологија на бази безазбестних и композитних материјала. Производња је аутоматизована, уз софтвер који контролише три главна параметра – притисак, температуру и време и обезбеђује поуздан производ.

Милан Момчиловић
Фото: „Фритекс“

Сертификати су доказ квалитета производа